

Motion till riksdagen 2017/18:1032

av **Désirée Pethrus (KD)**

Våld mot kvinnor och samtyckeslagstiftning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för en nollvision gällande mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen bör ges ökade resurser för att arbeta förebyggande mot våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hotade kvinnor ska erbjudas trygghetspaket, larm, pepparsprej och kurser i självförsvar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra Sexualbrottskommitténs förslag till samtyckeslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att missbrukande kvinnors utsatthet för våld bör uppmärksammas av kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska utsattheten för våld bland äldre kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi kan aldrig acceptera att tiotusentals kvinnor varje år misshandlas i det egna hemmet av en person som de har en nära relation till. Enligt Brå, Brottsförebyggande rådet, anmäldes under 2016 omkring 12 400 misshandelsbrott i Sverige där gärningspersonen var i nära relation med offret. Utsatta kvinnor uppger i betydligt högre grad än utsatta män att misshandeln skett i en bostad (51 jämfört med 13 %)¹. Andelen kvinnor som

¹ Nationella trygghetsundersökningen 2016. Om utsatthet, otrygghet och förtroende (2017:1)
https://www.bra.se/download/18.37179ae158196cb172d6047/1483969937948/2017_1_Nationella_tryggh

utsattes för brott i en nära relation under 2012 var i princip jämnstor med andelen utsatta män (7,0 procent av kvinnorna och 6,7 procent av männen). När man studerar utsatthet för brott i nära relationer under livstiden är det dock en större andel kvinnor som uppger att de varit utsatta; drygt 25 procent av kvinnorna och knappt 17 procent av männen i befolkningen. Även om utsattheten för våld i nära relationer under 2012 verkar vara jämnt fördelad mellan kvinnor och män, är det vanligare att kvinnor utsätts för grövre våld som leder till behov av hjälp och stödinsatser, och då framför allt sjukvård².

En nolltolerans mot våld mot kvinnor och våld i nära relationer måste skapas och implementeras i hela samhället. Kompetensen om vålds- och sexualbrott mot kvinnor och våld i nära relationer måste öka inom samtliga myndigheter. Samarbetet mellan rättsväsendet och berörda myndigheter behöver intensifieras och utvecklas och handläggningen bli effektivare. Utbildning av polis, åklagare och domare behöver öka och kunskaperna om orsakerna till våldsbrott mot kvinnor och om hur våldet påverkar offret ska vara ett prioriterat område. Landets kvinnojourer och mansjourer ska ses som en stor tillgång och resurs.

Särskilt allvarliga är de fall där värnlösa drabbas av våld, till exempel äldre, personer med funktionsnedsättning eller barn. Forskning visar att det är de mest omsorgs- och vårdkrävande äldre som bor på institution som löper störst risk för att utsättas för våld och övergrepp. Vården måste därför ges utökade resurser så att personalen får tid att ägna sig åt patienterna och inte bara vårda dem fysiskt utan också se till deras sociala behov. Vårdpersonalen måste också erbjudas kompetensutveckling inom detta område.

Funktionshindrade kvinnor är överrepresenterade bland dem som drabbas av sexuella övergrepp och sexuellt våld. Kvinnor som utsätts för sexuella övergrepp får allt svårare att värna om sin integritet och blir därför lätt ett offer. För att minimera våldsutövandet mot kvinnor med funktionsnedsättning är det därför viktigt att de har flera olika vård- och stödkontakter.

En grupp som ofta glöms bort är kvinnor med missbruksproblem som ofta dessutom utsätts för våld. Personal som möter dessa våldsutsatta och värnlösa kvinnor måste också erbjudas kompetensutveckling inom detta område. Att missbruksvården oftast ses som könsneutral gör att dessa speciella behov lätt missas. Behandlingen måste kunna ta hänsyn till övergrepp och ge kvinnorna chans att bearbeta trauma och sorg.

Våld mot kvinnor

Varje år mister ett drygt tjugotal kvinnor i Sverige livet på grund av att de utsatts för våld av en man som de har eller har haft en nära relation till.

Våldsbrott mot kvinnor är ett problem som sträcker sig över alla sociala skikt i samhället. Undersökningar har visat att många fall av misshandel mot kvinnor avslutas med en våldtäkt. Misshandel mot kvinnor börjar ofta i samband med en graviditet. Våldsbrotten och hoten om misshandel mot kvinnor påverkar naturligtvis kvinnors hälsa, såväl fysiskt som psykiskt, mycket negativt. Viktigt att påpeka är att våldet inte enbart utgör ett fysiskt hot utan också ett psykiskt. Risken att hamna i en depression är stor och närmare 36 procent av de kvinnor som i Sverige utsatts för våldsbrott har funderat på att ta sitt liv.

etsundersokningen_2016.pdf.

² <https://www.bra.se/brott-och-statistik/brottsutvecklingen/vald-i-nara-relationer.html>.

Våldtäkt

Under de senaste tjugotal åren har antalet polisanmälda våldtäkter mer än fyrdubblats i Sverige. Lagändringar har ökat anmälningsbenägenheten, men bedömningen är även att det faktiska antalet fall ökat. I nationella trygghetsundersökningen 2012 bedömdes 28 000 personer ha blivit utsatta för våldtäkt under ett år. Fyra år senare har utvecklingen gått mot skrämmande höjder. Antalet händelser som kan betecknas som sexualbrott i nationella trygghetsundersökningen för 2016 uppgår till 482 000, det högsta som BRÅ har mätt. Av sexualbrotten i NTU 2016 beräknas 29 procent vara så pass allvarliga att de kan betecknas som ett fullbordat sexuellt tvång eller våldtäkt. Det motsvarar 129 000 fall – en ökning från 97 000 föregående år och en femdubbling jämfört med 2012. Bland dem som har en uppfattning om kön respektive ålder uppges gärningspersonen i de allra flesta fallen av sexualbrott (92 %) vara en man. I nära sex av tio fall (58 %) uppger de utsatta att de antingen vet eller uppskattar att gärningspersonen varit 34 år eller yngre³.

I juli 2013 skärptes sexualbrottslagstiftningen och bland annat utvidgades våldtäkt till att omfatta de fall där offret reagerar med passivitet. Dessvärre är det fortfarande alltför få brott som utreds adekvat och där lagföring kommer till stånd.

Mörkertalet för antalet anmälda våldtäkter beräknas vara mycket stort. Många kvinnor som blivit utsatta för en våldtäkt väljer att inte anmäla brottet. Detta beror på många saker. Det kan handla om misstro mot statliga institutioner, att kvinnan upplever att en anmälan och eventuell rättegång innebär alltför stora personliga kostnader eller att kvinnan är rädd för att utsättas för repressalier från gärningsmannen. Det är viktigt att samhällets och rättsväsendets attityd gentemot våldtäktsoffer förändras genom ökad kunskap och att rättsprocessen ska granska förövarens beteende i samband med en våldtäkt och inte offrets. Den 5 oktober 2016 överlämnade sexualbrottskommittén sina slutsatser till regeringen. Kommitténs slutsatser öppnar för att samtycke ska kunna krävas, att det måste komma till uttryck att deltagande i en sexuell handling ska vara frivilligt. Enligt kommittén ska inte passivitet kunna tolkas som ett frivilligt deltagande i en sexuell relation. Samtycke ska också kunna återtas eller gälla vid hot eller våld. I samband med att kommittén lade fram sina slutsatser välkomnades de av regeringens företrädare. Trots detta har det gått ett år utan att något hänt. Det är hög tid att regeringen tar fram en proposition och tar till riksdagen så att en samtyckeslagstiftning utifrån sexualbrottskommitténs förslag.

Polis, åklagare och trygghetspaket

Det är av största vikt att åtgärder vidtas som dels förebygger våldet, dels säkerställer den misshandlade kvinnan trygghet och säkerhet. För att detta ska kunna uppnås måste samarbetet mellan berörda myndigheter fördjupas och handläggningen bli effektivare. Välutbildade poliser med kunskaper om orsakerna till våldsbrott och om hur våldet påverkar offret kan positivt bidra till brottsoffrets fortsatta agerande och dennes möjligheter att bli av med det ständiga hotet om misshandel. Både polis och åklagare kan fortfarande göra mer i arbetet med att bekämpa våldet. Hela rättskedjan måste arbeta snabbare och effektivare.

Vikten av dokumentering och bevissäkring är stor. Det ska finnas tillgång till en videokamera i varje polisbil för dokumentering av misshandelsskador och brottsplatser.

³ Nationella trygghetsundersökningen 2016 Om utsatthet, otrygghet och förtroende (2017:1).

Hotade brottsoffer ska, utan väntetid, erbjudas trygghetspaket och larm. Hotade kvinnor ska även ha rätt att bära och använda pepparsprej. De bör även erbjudas träning i självförsvar om de så önskar. Självförsvar handlar i grunden om mycket mer än att lära sig metoder för att handgripligt skydda sig mot anfall. Det första ledet innebär att ge självförtroende och stärka skyddet av den egna integriteten.

Avslutning

För att uppnå den nollvision som förespråkas i inledningen av denna motion finns det oerhört mycket som måste göras. Denna motion tar upp ett par viktiga steg men är långt ifrån heltäckande. I grunden handlar det om att samhället måste stå upp för utsatta kvinnor och män, och det kan och ska göras på flera olika sätt.

Désirée Pethrus (KD)